სახალხო ფურცელი

სურათებიანი დამატება

გაზეთის № 157

დამატების № 28

კვირა, 7 დეკემბერი 1914 წ.

სატრფო ავად გვყოლია..

მ უ ზ ა ვ! ეს რა გვეწვია, რა ცოდვით ავივსენით—
სატრფო ავად გვყოლია, რაღაც უცნაურ სენით:
თურმე ხან ჩვენ გვახსენებს... ხან კი თვალებს მოწყვეტილს
მიაშტერებს უჩ-მრად რომელიმე ერთ წერტილს,
იქნებ ჩვენ ვართ საბაბი, ჩვენ მიგვიძღვის რამ ბრალი,
გავაჯავრეთ და სტკივა ფიქრი სევდით დამთვრალი?
თუ ასეა მგოსანმა ხომ თავი დაიმცირა!
მუზავ, რა დაემართა, რატომ არა იცი-რა?
სატრფო ავად გვყოლია!—მუზავ, ცეცხლი მედება
სატრფო ქვეყნის ნუგეში, ერის შემოქმედება.

ს ა ტ რ ფ ო ვ! ნუშით პირს დაგბან—სახე აგეზამბახოს,
თვალში ვარსკვლავს ჩაგიწვენ რომ სამშობლომ შენც გნახოს,
ტანზე ზაფხულს აგაცმევ, ქალწულივით ფერ-მკრთალსა,
ცოცხალ სხივებს დაგაყრი მზისგან ჩამონათალსა;
სულში ყვავილს დაგიმყნი ღვთის კვართივით მეწამულს:—
წითელ ქარით დანარხევს, მთვარის სისხლით შენამულს;
ავასიბრძნებ ჩემს ენას, რომ ლექსნი გადმომეცა,
უკვდავსა ვყოფ შენს სახელს, რომ ვახსოვდე ხალხს მეცა,
და თუ მგოსნობაც გინდა ზედ გეპკურვი მალამოთ—
ოღონდ ადგე, რომ სიკვდილს ერთად მივესალამოთ.

ქ რ ი ს ტ ე ვ! თუმც უბედობა მუდამ ტანჯვას მისევდა—
მაგრამ მაინც არ ვიცი არც ჩივილი, არც სევდა.
მე არ ვიცი ღაღადი, სალოცავი ცის ხმები—
მომეხმარე, იესოვ. ხომ ხედავ, რომ მეც ვხმები,
მომეხმარე საწყალსა, მომეხმარე დადაგულს,
ნუ დამიგლეჯ დაფარნას წინაპრების დაქარგულს,
მომირჩინე მიჯნური, ივერიის ასული,
დაუბრუნე სიცოცხლე სიკვდილისკენ წასული,
დე, მე ვიყო ზვარაკი! დე, დამენთქას, მე ბედი!
ოღონდ სატრფო მაჩუქე მომავალის მორბედი.

ი. გრიშაშვილი.

კომპოზიტორი კ. ფოცხვერაშვილი
(დღევანდელი კონცერტის გამო.)

კ. ფოცხვერაშვილის გუნდი, შემდგარი ტფ. ქალთა საეპარქიო სასწავლებლისა და ტფ. სასულიერო სემინარიის მოწაფეთა გუნდებისა და აგრეთვე ტფ. კერძო გუნდისაგან. შუაში სხედან: *) კ. ფოცხვერაშვილი.
**) საეპარქიო სასწავლებლისა და სემინარიის მოწაფეთა გუნდის ლოტბარი ი. კარგარეთელი:

არსენ მიქაბერიძე
(დაჭრილია)

ძ მ ე ბ ი

† გრიგოლ მიქაბერიძე
(მოკლულია)

კაპ. სტეფანე ახმეტელაშვილი
(დაჭრილია)

პოდ. ვალერიან გამყრელიძე
(დაჭრილია)

პორ. სტეფანე ხმალაძე
(დაჭრილია)

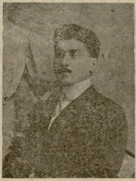

მასწავ. ვარლამ ლეჟავა
(დაჭრილია)

ჯარის-კაცი ივანე გაბილაია
(ფეხში დასჭრეს და ოპერაციის დროს მოსჭრეს)

მომღერალი გიორგი ჩუბინაშვილი
(დაჭრილია)

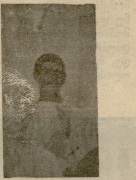

ჯარის-კაცი ნოზაძე
(დაჭრილია)

შინაური მტერი

(დასასრული *)

6.

როგორც იყო მიიწურა მკათათვეც. გლეხებმა ძნა შემოზიდეს და კალოობას მიჰყვეს ხელი. სწორედ ჩვენი უბედურობის ჟამი დადგა. სისხამ დილიდანვე ხმაურობა, ყიჟინა, ჰოროველას ძახილი, ხარების ლალვა-ლანძღვა მოსვენებას არ აძლევდა ადამიანს. გადიხრებოდა თუ არა მზე და წამოვიდოდა გრილი სიო, საშინელი ბუქი დატრიალდებოდა მთელ სოფელში: ყველა კალოზე დაიწყებდნენ ნიაობას და მოჰქონდა ნიავს ფერფლივით ბზე; მთელი სოფელი ივსებოდა ამ ფერფლით; აივანზე შემოდიოდა ბზე, დერეფანში იფინებოდა; თმა, წვერი, ნესტოები, ხახა სავსე იყო ამ საშინელი ფერფლით. საგარაკო ადგილს კალოები შემორტყმოდა სამივ მხრივ და მთელი ბუჩო ზედ სახლებზე მოჰქონდა ნიავს.

ბევრი შესძლებია ადამიანს. ყოველდღე მთელი საათობით ბზის ბუქში გახვეული მუშაობა! მიკვირს, ფილტვები რატომ არ ევსებათ ამ საშინელი მტვრით და არ ეფლითებათ. ალბად სხვა რამ გამძლე მასალიდან არაინ გაკეთებულნი, რომ მაინც შავ-წითლად ღვივიან, მეტადრე მათი გაზ-ტიტველა გოგოები. ღვთის წყალობა გაქვთ, ჩემი მელო იკადრებდა ხოლმე ხევ ქვეშ გაბმულ ჭოჭინიდან აბრძანებას და ტყეში ღრმად გასეირნებას, სადამდინაც ველარ უწევდა კალოს მტვერი.

მოგვესპო სუფთა ჰაერიც და დაჰკარგა აგარაკმა ყოველივე აზრი. მოწყენილება ტანჯვად გადამექცა. მოწამლული თევზივით მივდ-მოვდიოდი უაზროდ, ბრმა-ბრმად, უმიზნოდ. ერთი ნუგეში ღაღვიოდა ჩემს გულში: კიდევ ორი კვირა და მოელებოდა ბოლო ჩემს სამძიმო ყოფნას; ჩავიდოდი ქალაქს და ისევ დავიწყებდი ადამიანურ

*) იხ. სურათებიანი დამატება № 27.

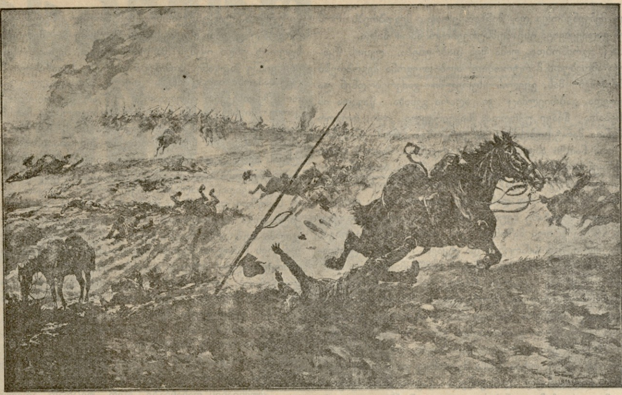

დასავლეთის ასპარეზი ომისა: ინგლისელების და გერმანელების ცხენოსანთა შეტაკება.

ცხოვრებას. თითქმის მთელი ღამე სუფთა და განათლებულ ხალხთან ბანქო ან ნარდი, შემდეგ მშვენიერი ვახშამი განცალკევებულ ოთახში სასიამოვნო ხალხთან, დღის თერთმეტ საათამდინ ძილი, მერე ერთი-ორი საათი სამსახური, სადაც მხოლოდ ხელის მოწერა გჭირია და ხანდისხან ხელქვევითთა მედიდური შეფახვა, რომ თავს არ წავიდნენ; რჩეული სადილი, ბატონკაცური მოსვენება სადილთ უკან; ეტლით ლბილად ქანაობა განათლებულ-განათებულ ქუჩებში; თვის ოცში მთელი კალთა ფული. ადამიანური ცხოვრებაა კეთილი! მართალია, მანამ მივაღწიე ამნაირ ცხოვრების კარამდინ, მეც საკმაო იწროება გამოვიარე, მაგრამ უშრომლად ხომ არა მოდის რა. და ეხლა ჩემგან თუნდ დროებით დატოვება ამისთანა ცხოვრებისა რაღაც ბუნების კალთაზე განმარტოებულა ოფისათვის სწორედ უაზრობაა შეუფერებელი. მაგრამ ვინ შეჰმართამს ჟინიან სურვილს ჩემის მელოსას?! ღვთის განგების უარყოფა შესაძლებელია, მისი ნდომისა კი არა.

მაინც ძალიან ძნელი იყო ჩემთვის ამ დანარჩენი დროის გატარებაც და ვეტანებოდი ყველაფერს, რაც კი მცირედ რამ ცვლილებას მაინც შემოიტანდა ჩემს ერთგვარ ყოფაში. ამისთვის იყო, რომ ნამდვილ მესიამოვნა, როცა კარ-და-კარ დაატარეს განცხადება, მსახიობები ჩამოსულან და კვირას წარმოდგენას ჰმართამენო, წარმოდგენის წინ სეირნობასაც მოაწყობენ ბაღში სხვა და სხვა გასართობებით და სანახაობებითო, მუსიკაც იქნებაო. ვინც კი იყო იქ საავარაკოდ, ყველა სასეირნო ბაღს მიაწყდა იმ დღეს. მოახლეებიც კი მორთულიყვნენ და ქალბატონებს ამოსდგომოდნენ გვერდში; ვერც კი გაარჩევდი, რომელი იყო მათში ქალბატონი და რომელი გოგო, თუ ფრჩხილებზე არ დაჰხედავდი. ან რა საჭიროა ამეების გარჩევა იმისთანა ბიამან ადგილას, მეტადრე თუ სარჩული სჯობს საპირეს? ბავშვებიც მოეყვანათ. ყველასათვის იყო შესაფერი გასართობი. ვნახე თვით მსახიობებიც. წვერ-ულვაში მოეპარსნათ, შავი ფარაჯები წამოესხათ წინ ბჭყვრიალა ბალთით შებნეული, საოცრად გაზნექილი ქუდებით ჩამოეფხატათ. ვინ იფიქრებდა, რომ საავარაკო არტისტები იყვნენ იგინი და არა ნამდვილი მსახიობნი?! ვიარე, ვათვალიერე, ვამთქნარე და ბოლოს მაინც იოსებას ფარდულისაკენ გავსწიე ყელის გასასველებლად.

საკმაოდ მისულიყო მუშტარი. ზოგი ლუდსა სვამდა, ზოგი შარბათს, სხვა ხილს შეექცეოდა ან ისე იჯდა დასასვენებლად. მომართვა იოსებმა ლუდი. მისმა სახის გამომეტყველობამ გამაკვირვა: მკვეთრი რამ ჯავრი აღბეჭდოდა შუბლზე, მრისხანება მოუთმენლად ღელავდა მის თვალებში. არ დაველაპარაკე: სამუსაიფოდ არ ეცალა; არც თითონ გამომეხმაურა: გუნებაზე არ იყო. მამართვა სასმელი და გატრიალდა, ისევ გრამაფონთან დადგა. უკრავდა მისი გრამაფონი, მაგრამ არაქათი გამოჰლეოდა, ხმა ჩაჰხლეჩოდა, სულთმობრძავივით ხრიალებდა. დაჰყურებდა ვაჭარი თავის მანქანას, თავის იმედს უკანასკნელს და სისხლი ენთხეოდა გულზე, თვალები ემღვრეოდა, შუბლი ეჭმუხნებოდა.

— რა დროს მიმტყუნა! ჩაილაპარაკა ყრუთ.

და ნაბიჯი წარსდგა წინ. სახე აელეწა, თვალები აეგზნო, თითები ბრჭყალებივით დაუკავდა და დაეჭიმა. მანქანამ ყურადღება არ მიაქცია პატრონის უკიდურეს ღელვას და სწორედ საყურადღებო ადგილას ჩახლიჩა ხმა.

— მაშ ეგრე! წამოიძახა ვაჭარმა.

და სწვდა გრამაფონს ყელში. წამს მოუგრიხა კისერი მოღალატეს და მისი ნამსხვრევები ფარდულის წინ გაფანტა. გაცოფებულმა ველარ შეიმაგრა თავი და მიჰყო ხელი დუქნის ავლა-დიდებას მაშ ეგრე?! ხრიალებდა იგი გამწარებული და მის ხელ-ქვეშ ნადგურდებოდა ყოველივე. გაჩნდნენ მოწესეები, სტაცეს ხელი გაშმაგებულს.

მაშინვე გამოვეცალე: ამისთანა ამბავს შარი სდევს და რა ჩემი საქმეა სახიფათო შემთხვევები?:

7.

მთლად მიიწურა ზაფხული. მოიღრუბლ-მოიქუშა ცა. დაიწყო განუწყვეტელი წვიმები. ატალახდა ეზო, გზა, მინდორი, ტყე; მუხლამდინ საფლობი ხლართვები და წუმპეები გაიმართა ყველგან. არავითარი ფეხსაცმელით გავლა აღარ შეიძლებოდა. ერთად-ერთი საშუალება ლა იყო, მუხლამდის დაეკარწახებინა ადამიანს და ეტოპნა. ეხლა გავიგე, რადა ჰქონდათ იქაურ დედაკაცებს დაგრეხილი ფეხი ან დაპრანჭული თითები: წლითიწლამდის რომ ისე ზილო ტალახი, ვერაფერი საალერსო ფეხი გაგეზრდება.

გათავდა ზაფხული და ნათელმა შემოაშუქა ჩემს ჩახშულ გულში. ისეთის სიხარულით მივეშურებოდი ქალაქში, როგორც ეშხში მოსული ახალგაზრდა დანიშნულთან. ხუმრობაა: თითქმის სამი თვე ველური ცხოვრება, ყოველნაირ შნოსა და აზრს მოკლებული ყოფა' ბანქოს ხელში ჰერასაც კი გადავეჩვიე. გული გამელო, ქალაქის ქუჩებს რომ შევხედე. წავედ ჩემს დალაქთან. ბევრი იცინა, როცა ნახა, როგორ საარაკოდ გავეკორტნე საავარაკო დალაქს. საუკეთესო ხელოსანი ჩემი დალაქი, თუმცა ერთი თვალი ცოტა დაზიანებული აქვს თავის დღეში არ ანდობს ჩემს თავს თავის ამხანაგებს. უმთავრეს ქუჩაზედა აქვს სადალაქო, ზედ უწერია „პარიკმახერ სტეპან“, ისე კი ბრუტიან სტეფანას ეძახიან. რამდენ რასმე მიამბობს ხოლმე მანამ მკრეჭამს! ძველი ნაცნობია. ვნახე ადამიანის შესაფერად მოწყობილი აბანოც; ყოველივე მწიკვლისაგან განვიწმიდე! საკვირველი ის იყო, რომ ქალაქი ახალ რამ საუცხოო სანახავად მეჩვენა. ერთხელ მძიმე ავადმყოფი ვიყავი და რომ გადავრჩი, ქვეყნიერება სწო-

რედ ესევე ახლად მეჩვენებოდა და მიმზიდველად. მეგობრებს რომ შევხვდი, წინალამ გადავეხვიე, ისე მომსურვებიყო მათი ნახვა.

ჩემს მელოსაც, ვგრძნობდი, უამა შინ დაბრუნება. ღვთის წყალობა მაქვს, სული ამოეხუთა მარტოობით! ალბად ეგონა მეგობრები უსათუოდ მოსძებნიდნენ მას, გველის ხვრელში გაძვრებოდნენ და იპოვიდნენ. მოტყუვდა. გაბრიელმაც კი აღარა გვნახა. წავიდა ის დრო, როცა ოცნებათა ნიავი უქროდა. საკვირველი იყო, როგორ გაუტეხელად ითმენდა მარტოობას! მე კი ვატყობდი, რომ ეწამებოდა, წარბებ შუა რომ ნაოჭი ასდევს, იმაზე ვატყობდი. მაგრამ გული გაიკლდევა და მოწყენილობის ნასახიც კი არ დაიმჩნია. თითონ იყო ყველაფრის მიზეზი და იმიტომ. იცი? სამოთხიდან განდევნილ ევას ტყუილადა ჰხატამენ შემნანედ თუ დამკრთალ-დაღონებულს. იგი ჯიუტად იდგებოდა თვით მრისხანე მეუფის წინაშე გაკერპებულ-გაქვავებული; წარბსაც არ შეიხრიდა მაშინაც კი, როდესაც სხივთაგან შეთხზილი ტანთსაცმელი შემოსძარცვეს და ტყავი ჩააცვეს ლოხიანი, რომ აშკარად აღარ ებრწყინა მის სანდომ სიმშვენიერეს.

განვლო ჟამმა. თვისსავე კვალში ჩასდგა ჩემი საყოველდღეო ცხოვრება და მიმაქანებდა რბილად, შეურყევლად, უზრუნველ-უფიქრელად, ბატონკაცურად. მიიწურა შემოდგომა. მოახლოვდა ზამთრის დღესასწაულები და ახალ-ახალი გართობების დრო შინ თუ გარედ. ისე ეტანებოდნენ მშვენივრები დიდ-დიდ მაღაზიებს, როგორც მლოცავი თეთრ წმიდა გიორგს. გაუტია ჩემმა მელომაც და დააქროლებდა ეტლს ალმა თუ დალმა. სულ დამავიწყდა გავლილი ზაფხული, მისი სახე მთლად მიეფარა ჩემი გონების თვალთაგან; მხოლოდ ერთი ლა მაწუხებდა იმ წარსულ დღეებიდან: საკმაოდ დავლიე ლუდი და შარბათი ი საკვირველ ადამიანის ფარდულში და სასყიდელი კი არ მიიღო ჩემგან. სრულებით არა ვარ ჩვეული რამე ავიღო უსასყიდლოდ, მერე იმისთანა საწყლისაგან. ეს მაწუხებდა. ვისთვის მიმეცა ფული და გადამეხადა მოვალეობა, როცა ის კაცი მთლად დავკარგე თვალიდან: შემთხვევით ვერა გავიგე რა მისი და განძრახ კი არ დაუწყებდი ძებნას ვილაც გაკოტრებულ და გადარეულ მედუქნეს. ძალიან კი მინდოდა მამეშორებინა ის ვალი, რადგან, სხვა არა იყოს რა, ზაფხულს მაგონებდა ის, მე კი მინდოდა მთლად ამოფხვრილიყო ჩემის მეხსიერებიდან იგი დრო.

8.

დადგა დღესასწაულები. ეხლა მთლად უნდა ავვეშო კუჭი და ერთმანეთში ქეიფით გვეტარებინა დღეები. უბრალოდ იწყობოდა პურობა, მცირე საუზმით, საუზმეს მოსდევდა დიდებული სადილი, სადილი გარდაიქმნებოდა ვახშმად, მერე ცეკვა-სიმღერა თუ ბანქო და ისე გავიდოდა მთელი დღე-ღამე, როგორც რამ წამი საამო.

უფროსთან ვიყავ მიწვეული სადილად. თმა-წვერის გასასწორებლად წაველ ჩემ დალაქთან ყოველთვის სუფთად. უნდა წარუდგეს ხელქვეითი მეუფროსეს, რომ მისი აზიზი გრძნობა არ შებღალოს: დიდ კაცს თავმოყვარეობაც დიდად განვითარებული აქვს, გული თუ გრძნობა განაზებული; არას დროს არ უნდა შეამღვრიოს მისი გუნება. მეც ესე ვითხოვ ჩემ მრავალ ხელქვევითთაგან. სახლში როგორც უნდათ ისე იცხოვრონ, ეს მე არ შემეხება, ჩემს წინაშე კი სუფთად უნდა იყვნენ და ღირსეულად, მეტადრი თუ სახლში მივიწვიე ვინმე მათგანი. მომეგება დალაქი, სავარძელი მომიმარჯვა, საკრეჭ-საპარსი იარაღი ჩემს თვალ წინ გაავლო განმწმედელ ალში, რომ შემთხვევით უსუფთაობა რამ არ შერჩენოდა ზედ. მეორე სავარძელში სხვა ვინმე ჩამჯდარიყო თეთრსავე ჩარსავში გახვეული და მეორე დალაქი მას დასტრიალებდა თავს. ჩემ წინ რომ სარკე იდგა, იმაში სჩანდა ის. ჩემი ყურადღება მიიქცია იმან, რომ იმ სხვა დალაქის ხელქვეითი სიცილს ძლივს იკავებდა. მეწყინა: მუშტრის უპატივცემულობა იყო ეს; შეიძლება ჩემს გვერდითაც ესე თავხედად მოიქცეს ვილაც დალაქის ბიჭი. შუბლი შევიკარ. გაათავა იმ დალაქმა სამუშაო და შეჰხსნა მუშტარს ჩარსავი. გავკვირდი: დაფლეთილი კაცი ადგა სავარძლიდან. მორჩა ჩემი დალაქიც. ავდექი. იმ დაგლეჯილმა მუშტარმა ჩაიყო ხელი ჯიბეში, ცალიერივე ამოიღო ხელი, წყნარის ნაბიჯით მივიდა მაგიდასთან, ვითომ დასდვა ზედ ფული და გამოტრიალდა: სახტად დავრჩი: ის იოსება იყო, აგარაკში გაცნობილი ვაჭარი, ლუდს რომ მასმევდა ხოლმე. ჯერ ცოტა დავიბენ, მაგრამ მალე მივხვდი, როგორ ადამიანთანა მქონდა საქმე.

— გამარჯვება შენი, იოსებ ივანის ძევ! ხომ გახსოვარ!

— როგორ არა' ჩემ სავაჭრო ფარდულში სასმელებს რომ მიირთმევდი ხოლმე ზაფხულში.

— ჰო და მაშინ შენი ცოტაოდენი ბუჩული გამომყვა და ინებე ეხლა! ვუთხარი და მივაწოდე წითელი.

თუმნიანის დანახვაზე ჯერ უეცრად აღელდა და აღტაცება დაეტყო თვალებში, მაგრამ მალე ისევ წყნარი გამომეტყველება მიიღო და დინჯად ჩამომართვა ფული.

— არ დაკარგო, შენს ცოლს მიუტანე, უთხრა დალაქმა.

— მე ვიცოდი, რომ პატიოსანი კაცი ბრძანდებოდით. ჩემი მოვალეები რომ ესე პირნათლად გადიხდიდნენ ჩემს ვალს, ისევ პატივსაცემი სოვდაგარი შევიქმნებოდი. ეჰ, ისეც არაუშავდარა, თუ ი შეჩვენებულ გრამაფონს არ ემტყუნა ჩემთვის, სთქვა იმან და ამ მოგონებაზე აღელდა, აირია, მსწრაფლ გავიდა დუქნიდან ხელების ქნევით.

— საწყალი! სთქვა დალაქმა, მშვენივრად ვაჭრობდა, უზრუნველადა სცხოვრობდა, მაგრამ ამხანაგმა უღალატა და დალუპა. ამ ზაფხულს დარდზე გადარეულიყო და საგიჟეთში იჯდა ცოტა ხანს. ჩემი მუშტარი იყო. თქვენც შეჰხვედრიხართ აქ, მხოლოდ ყურადღება არ მიგიქცევიათ. თმა-წვერის გაკეთებაში მანეთზე ნაკლებს არ დასდებდა მაგიდაზე. ეხლაც ორ კვირაში ერთხელ უცილებლივ მოდის და ისევ წინანდებურად იქცევა: ვითომ ამოიღებს მანეთს და დასდებს მაგიდაზე იმავე ადგილას.

— მაშ დაჰკარგამს იმ თუმანს.

— არა, ცოლს მიუტანს. არც ისე ლა არის გადარეული. მხოლოდ თუ გრამაფონი დაინახა ან მისი ხმა გაიგო, ფითხება და ფოთდება: ჩემი მტერი არის, ჩემი დამღუპველი შინაური მტერიო.

ვ. ბარნოვი.

დიპლომატი: მაშ, თქვენის ფიქრით ვინ გაიმარჯვებს?
რუმინელი: რასაკვირველია, ჩვენი მოკავშირენი!
დიპლომატი: ვინ არიან თქვენი მოკავშირენი?
რუმინელი: უეჭველია, ისინი, რომელნიც გაიმარჯვებენ! „ო. ლ."

ნებადართულია სამხედრო ცენზორისაგან. ტფილისი, მუხრანის ქუჩა, სტამბა „შრომა". რედაქტორ-გამომცემელი ლ. ჯორჯაძე